

BLACK POLITICS

Fekete polgárjogi
küzdelem az USA-ban
1945 után :

Fekete politika Marcus
Garveytől Barack
Obamáig

8. RÉSZ

ROOSEVELT ELNÖKVÁLASZTÁSI KAMPÁNYÁIG

A Black Politics tanulmányorozatban kísérletet teszünk az amerikai fekete politika összefoglalására. A téma könyvtárnyi irodalmára való tekintettel áttekintésünk teljességre nem törekedhet.

Az összeállításban a századforduló civil kezdeményezéseitől Obama elnökké választásáig mutatjuk be a főbb fekete politikai követeléseket, ügyeket, képviselőket, és a rájuk adott intézményi válaszokat. Ez utóbbiak a mindenkori amerikai elnökjelöltek, kormányzók kampányait, a közpolitikai javaslatokat, és jogi lépéseket jelenti.

Ezen kívül az elemzések kiegészülnek társadalom és intézménytörténeti adatokkal, illetve néhány kampány, így az 1960-as Robert Kennedy, Jesse Jackson 1984-es és Barack Obama 2008-as elnökválasztási kampányainak részletes bemutatásával.

Kiinduló hipotézisünk, hogy Obama sikere nem választható el az őt megelőző történelmi eseményektől, így a déli rasszista Jim Crow rendszer felbomlásától, az 1930-as évek fekete közösségi kezdeményezéseitől, vagy a politikai szocializációban fontos szerepet játszó egyház kampány-tevékenységétől.

Szükségesnek érezzük azt is bemutatni, hogy voltaképpen nem létezik egységes fekete identitás, hanem egy koronként és társadalmanként nagyon is különböző társadalmi konstrukcióról van szó, amelynek létezik egy külvilág számára létrehozott változata, és sok, alternatív fekete identitás is. Ezen kívül figyelmet fordítunk a fekete politikusok médiabeli reprezentációjára is.

Az elemzések nyitva hagyják azt a kérdést, hogy vajon létezik-e hosszú távon önálló, a két nagy párton kívül egy harmadik politikai erő, amely kifejezetten a fekete szavazók képviseletére jött létre. Ha igen, akkor ez feltehetően beleillik többi rendszerellenes, a két nagy párt politikájával elégedetlen protest politikai tömörülésekbe..

A kiadó bízik abban, hogy a téma tanulmányozása akár a magyar etnikai kisebbségi kérdések megoldásához és integrációs formák kidolgozásához is ötleteket, mintákat nyújthat.

8. rész

Az NAACP létrejöttétől Franklin D. Roosevelt elnökválasztási kampányáig

1907-ben kezdte meg működését a *National Association for the Advancement of Colored People (NAACP)*, amelynek fő célkitűzései közé tartozott az iskolai szegregáció felszámolása, vagyis a választójog követelése, a munkaerő piaci diszkrimináció megszüntetése. Később követelte, hogy az NAACP küldjön megfigyelőt az *American Federation of Labour*-ba, a faji határok felszámolása érdekében, és érje el, hogy a fekete munkásokat ne használják sztrájktróknak.

Az 1909-ben John D. Rockefeller és Julius Rosenwald anyagi támogatásával indult *Urban League* egyik feladata pont az volt, hogy Délen munkásokat toborozzon az északi üzemekbe, és távortartsa a munkásokat a sztrájktól. Mivel a vezetőség főleg társadalomtudományi végzettségű volt, ezért a szervezet szociális akcióira középosztálybeli szemlélet nyomta rá a bélyegét. A kezdeményezéshez csatlakozott Web Dubois, a *Crisis* szerkesztője és számos fehér értelmiségi is.

Ugyanebben az időszakban (1900) született meg Booker T. Washington szervezésében a *National Negro Business League* (Boston, Massachusetts). 20 állam delegált 115 tagot a szervezetbe, amely létrehozta a Colored Merchant Association-t, amely országszerte élelmiszerüzleteket nyitott. Az elképzelés szerint tíz vagy több fekete kiskereskedelmi üzlet részvényeket vásárol benne, és csak a szövetség által kiválasztott nagykereskedésből vásárolnak. Emellett mesteremberek és különböző szolgáltatással foglalkozók is csatlakoztak a hálózathoz, azzal a céllal, hogy a szövetség által finanszírozott reklámok, hirdetések révén gazdasági fejlődést és társadalmi változást idézzenek elő a fekete közösségen belül.

1928-ban megnyílt Montgomeryben (Alabama) az első üzlet is, azonban üzleti tapasztalatok híján pár éven belül a kezdeményezés kudarcba fulladt. Ekkor a legtöbb, feketék által működtetett vállalkozás feketék számára működött - kiskereskedelmi formában - a feketék által lakott környéken.

1905-ben indult útjára Web Du Bois vezetésével a *Niagara Movement*, amelynek legfontosabb politikai-társadalmi célkitűzései közé tartoztak a szólás és véleménynyilvánítás szabadsága, a bíróságon alapuló faji törvények eltörlése, a hit a munka méltóságában, a férfi választójog kivívása, a sajtó cenzúra felszámolása, hosszútávon pedig egy olyan univerzális emberi testvériségen alapuló

társadalmi berendezkedés elérése, ahol nem számítanak a társadalmi és faji határok.

A kezdeményezésből 1909-ben született meg az NAACP, amely elsősorban középosztálybeli és értelmiségi feketéket tömörített, és minden nagyvárosban irodákat hozott létre, ahol jogi segítséget nyújtottak és szociális akciókat szerveztek a fekete városlakóknak. A század első évtizedeiben a lincselés elleni törvények kikényszerítéséért harcolt; a 30-as évektől ehhez egy másik fő törekvésük társult: a választójog kivívása a feketék számára.

A Harlemben felnőtt jamaikai származású Marcus Garvey több, alternatív fekete társadalmi mozgalom létrehozásával is kísérletezett. 1914-ben létrehozta az *Universal Negro Improvement Association*-t, amelynek pár éven belül hat millió tagja lett, míg az NAACP-nek akkor csak pár ezer volt. Szervezetének fő célja a fekete identitás és öntudat megerősítése lett. Valamint az eddigi, alacsonyabb rendűség tudatnak egy fekete faji büszkeséggel való felváltása, melyet különböző identitás kampányokkal kívánt elérni. Ezek a 70-es évek „*Black is Beautiful*” kampányok előfutárainak tekinthetőek.

A 20-as években alapította meg a *The Negro World* mozgalmat, amelynek fő célja volt amint a harlemi *Liberty Hall*-ban tartott beszédében utalt rá a fekete független nemzetté válás elősegítése, és az Afrikába, mint az Ígéret Földjére való visszatérés, és a spirituális emancipáció. Ennek forrása Afrika, mint a fekete büszkeség forrása, és a fekete hősök.

Az Afrikába való visszatérésre való felhívás mögött az a koncepció húzódott meg, hogy a fehérek soha sem fogják elismerni a feketéket egyenrangú állampolgárként, ezért a feketéknek kulturális kapcsolatokat kell a többi afrikai állammal kiépíteni, majd visszatérni a kontinensre.

A fehér társadalmi kapcsolatoktól való visszavonulás magával fogja hozni a diszkrimináció csökkenését is. Erős fekete csoportöntudatot eredményez, amellyel eredményesen lehet felvenni a harcot a feketékkel kapcsolatos előítéletekkel szemben, sőt a társadalmi tiltakozások számára is ad érzelmi muníciót.

Emellett Garvey feketékből álló katonai mozgalmat is szervezett és önálló fekete üzleti vállalkozásokat teremtett. A kis üzletek rendszere New Yorkon kívül Chichagoban, Detroitban is elterjedt. Garvey, aki minden fekete társadalmi réteggel kapcsolatot keresett, és megszervezte a fekete nővéreket, létrehozta számukra a *Black Cross Nurses* érdekvédelmi szervezetet. Politikusi kudarcának egyik fő oka volt, hogy a fekete középosztály nem támogatta társadalmi törekvéseit, amelyben közrejátszott

Garvey rasszizmusa is a világosabb bőrű feketékkel szemben.

Ha a társadalmi mozgalmak nem is hozták meg a kívánt sikert, de 1928-ban *Oscar de Priest* republikánus jelölt (Chichagoból, Illinois) volt az első fekete, aki a 20. században tagja lett a Kongresszusnak.

Az 1930-as években tovább folytatódtak, részben az NAACP által szervezett bojkottok. A legnépszerűbb a *Dont' Buy Where You Can't Work* kampány volt, amely arra szólította fel a feketéket, hogy ne vásároljanak olyan cégtől, amely nem alkalmazná őket.

Az 1930-as és 40-es években az amerikai társadalomban bár még mindig erős volt a feketékkel szembeni előítélet, a biológiai rasszizmus, a feketék születésénél fogva meglévő alacsonyabb rendűségét hirdető és a rabszolgaság intézményét megideologizáló nézet eltűnőben volt, és helyét felváltotta a szociáldarwinista nézőpont.

A 19. század végén Graham Sumner néprajzkutató és Herbert Spencer szociológus által is képviselt faji alapú környezettudatos elképzelés [1] szerint a feketék alapvetően nem térnek el tudásban és képességekben a fehérektől, és nincsenek determinált faji tényezők, hanem a különbségeknek társadalmi és gazdasági okai vannak. Az elképzelés ugyan még magába foglalta a legrátermettebbek társadalmi sikerének szükségességét, de mint az 1942-es NORC felmérés [2] mutatja, a megkérdezett fehér amerikaiak 47%-a, vagyis majdnem a felük mondta azt, hogy a feketék szellemi képességekben azonosak velük. Míg ez az arány 1956-ban már 80 %-ot jelentett, ami jól mutatja a társadalom feketékkel kapcsolatos attitűdjeinek változását.

A feketék legnagyobb arányban, vagyis 30% felett Délen három államban, Alabamában, Georgiában, Louisianában, Északon elsősorban a nagyobb ipari központokhoz köthető városokban, Clevelandban, Chichagoban, Detroitban, Pittsburghben éltek. A feketék által a legnagyobb arányban lakottnak számított New York és Philadelphia is.

Azokban az államokban, amelyekben a fekete szavazók gyakorolhatták a választójogukat a Republikánus Pártot támogatták. Az okok a történelmi előzményekben keresendők, hiszen Abraham Lincoln is a Republikánus Párt tagja volt, és a legtöbb abolícionista, a rabszolgaság eltörlését szorgalmazó politikus is Republikánus volt.

A legjelentősebb fekete képviselők közé számított ebben az időszakban Jeanette Rankin (Montana), aki 1917-ben a Kongresszus első fekete női tagja lett. Továbbá Adam Clayton Powell Jr, (New York)

aki 1943-70 között, és William Levi Dawson (Illinois) aki 1945-71 között voltak a Kongresszus tagjai.

A fekete választói viselkedés a nagy gazdasági világválság idején az 1936-os elnökválasztás alkalmával változott meg. Az előző, 1932-es elnökválasztás alkalmával a fekete szavazók többsége a republikánus Herbert Hooverre szavazott, a demokrata Franklin D. Roosevelttel (1882-1945) szemben. Ennek a kampánynak a fő témái között nem szerepelt a faji kérdés - bár mindkét fél neves fekete közéleti személyiségeket használt felt, hogy a rádióban és a fekete szavazók által olvasott újságokban megszólítsa őket-, hanem sokkal hangsúlyosabb volt a farmtámogatás, az állam szerepvállalásának újragondolása, és a szociális programok, a kiegyensúlyozott költségvetés kérdései.

1933-ban a fekete civil szervezetek létrehozták a Joint Comitee On National Recoveryt, amelynek feladata volt a diszkrimináció monitoringozása a szövetségi munkáltatóknál és kormányhivataloknál.

1936-ra a fekete szavazók 75%-a szavazott Rooseveltre és programjára [3], annak ellenére, hogy Roosevelttel került a faji kérdéseket, és nem szánt jogfejlesztő szerepet a polgárjogi mozgalom javaslatainak kiterjesztésében. Roosevelttel például hallgatott akkor, amikor Délen a Social Security Act hatályát nem terjesztették ki a fekete mezőgazdasági munkásokra és a ház körüli cselédekre.

Ugyanis a New Deal gazdasági programjának megvalósításhoz szüksége volt a Kongresszusban a déliek támogatására is, sőt a Demokrata Pártban ekkor a déliek képviselték a többséget. Paradox módon pont ezek a szavazatok kellettek ahhoz, hogy elinduljon a *Work Progress Administration*, amely több százezer fekete alkalmazottnak biztosított megélhetést, és részben ennek köszönhető, hogy sok, feketék által lakott környéken uszodák, könyvtárak, iskolák épültek. Roosevelttel viszont bevezette a munkanélküli segélyt, a minimálbért és a napi 8 órás munkaidőt.

Az 1936-os kampány előtt Roosevelttel létrehozta a *Black Cabinet*et, a fekete közéleti és szakemberekből álló informális tanácsadó testületet, amelynek a feladata az elnök munkájának segítése és a fekete polgárjogi javaslatok becsatornázása volt a kormányzati munkába.

Felesége, Eleanor Roosevelttel nagymértékben szimpatizált a polgárjogi mozgalommal és elvállalta, hogy közvetít az NAACP, a többi fekete szervezet és az elnök között. Neki köszönhető, hogy az 1936-os *Democratic National Convention* alkalmával először jelentek meg fekete delegáltak a Demokrata Párt színeiben, ráadásul ragaszkodott hozzá, hogy a rendezvény idején a fekete és fehér delegáltak és

újságírók együtt üljenek a pulpituson. Továbbá a fekete Marshall Sephardot, a Mount Olivet Tabernacle Baptist Church Philadelphia papját kérte fel, hogy a konvención ő mondjon nyilvános imát. Rooseveltnél elnökjelölését egy szintén fekete képviselő jelentette be. A fekete szavazótábor tovább növelte, hogy az NAACP támogatásáról biztosította Rooseveltet.

Amikor a kampány során a *Public Work Administration* támogatásával megvalósuló új épületrészt, a kémia labort adták át a fekete Howard egyetemen, akkor a köszöntő beszédet [4] mondó Roosevelt politikai pályafutása során először szavait az egész fekete közösséghez intézte. A déliek válasza sem maradt el, mivel tartottak a szövetségi állam túlsúlyától és beavatkozásától, amely szűkítette volna az államok döntési jogkörét a faji problémák kezelésében. Ezért Eleanor Roosevelt személyének lejáratására sajtóhadjáratot indítottak.

Eleanor ettől kezdve a déli sajtóban megtestesített mindent, amit a *New Dealer* és polgárjogi küzdelemmel kapcsolatban, rágalom formájában közzé lehetett tenni. Amikor garden partyt szervezett a *National Industrial Training School For Girls* tagjainak - ahol a fekete tagok is megjelentek -, nemes egyszerűséggel nigger szájának nevezte őt a déli sajtó. A számtalan aljas sajtótámadás egyik példája volt, amikor az újságok egy fényképet, - amely a Howard egyetemen készült, és amelyen Eleanor két fekete kadéttal volt látható-, „Mrs Roosevelt egy nigger gyűlésre megy a szeretőivel” címmel hozták le. A cím és a mellékelt fotó az olvasók előítéleteire alapozva főleg a déli fehér nő és fekete férfi kapcsolatát tiltó tabu megsértésére utalt [5].

Az egyenlő bánásmód gyakorlata és a feketék jogi egyenlősége kiterjesztése szükségességének elősegítése kormányzati szinten fokozatosan történt. Frank Murphy Legfőbb Ügyész 1939-ben az Igazságügy minisztériumban a Büntetőjogi Szekción belül létrehozta a *Civil Liberties Section*-t, amely egy polgárjogi szakmai-tanácsadó műhelyként működött az USA elnöke mellett, és számára készített szakmai anyagokat, állásfoglalásokat az olyan polgárjogi esetekkel kapcsolatban, amelyekre vonatkozóan nem lehetett az alkotmányból egyértelműen levezetni, illetve abban ezekre egyértelmű szabályozást találni. Ezekben a tanulmányokban kreatív és újító szándékú társadalompolitikai elképzeléseket fogalmaztak meg és precedenseket alkottak az eddig szabályozatlan jogi területeken, valamint az új, korábban nem létező társadalmi problémákra igyekeztek választ adni.

A második. világháború kitörésekor az amerikai hadiipar és maga a hadsereg erősen rasszista

munkáltató volt: a felvételnél kvótákat alkalmaztak, amelyek a fekete jelentkezők számára voltak hátrányosak, és sem a haditengerészetnél sem a hadseregben nem léptettek elő feketéket.

1940 szeptemberében Walter White, az NAACP egyik vezetője és néhány fekete polgárjogi vezető találkozott Roosevelttel, hogy tiltakozzanak a hadseregben tapasztalható szegregáció ellen, de Rooseveltnem kívánt változtatni a fennálló szabályozáson. Ezért az NAACP 1941 január 26-ára meghirdette a *National Defense Dayt*, hogy így tiltakozzanak a társadalmi diszkrimináció ellen és követelték annak felszámolását. A fekete sajtó nagy arányban tudósított róla, míg a fehér sajtó csak, mint valami fekete kriminális cselekményről írt.

A szakszervezetek bevonásával az NAACP megszervezte a *March On Washingtont*, amely 1941. július 1-ére százezer fekete amerikait kívánt Washingtonba hívni, hogy így tiltakozzanak a hadiiparban és a hadseregben tapasztalható diszkrimináció ellen. A *Civil Liberties Section* működése és A. Philip Randolphnak, a *Brotherhood of Sleeping Car Porters* tulajdonosának a fellépése, (aki tiltakozott az ágazatban tapasztalható munkaerő piaci diszkrimináció ellen) és a készülődő tüntetés rádöbentette Rooseveltet, hogy nem térhet ki a kérdés elől. Ezért június 25-én a 8802-es elnöki rendelettel létrehozta a *Fair Employment Practices Commissiont* [6], mely megtiltotta a hadseregben és hadiiparban a fekete munkavállalók diszkriminációját és örködött az antidiszkriminációs törvények betartása felett.

Az 1940-es évek közepén a megoldásához közeledett a főleg Délen, a fekete szavazók teljes kizárásával tartott Demokrata *primaryk* problémája. Ezzel tulajdonképpen Délen a fehér emberek pártjává váltak a demokraták, ugyanis maguk szabták meg a párt és a választások törvényes működésének kereteit, így gyakorlatilag minimális volt az esélye, hogy egy fekete politikus el tudott indulni. Habár már egy 1923-as texasi bírósági döntés is aggályosnak vélte és kifogásolta a helyi gyakorlatot, de 1944-ben végül a Legfelsőbb Bíróság a *Smith vs Allwright* ügyben [7] kimondta, hogy a fehér *primary* majdnem minden formája alkotmányellenes. Így megszegik az alkotmány 15. kiegészítését és ezzel korlátozzák a feketék politikai szerepvállalását. Ennek hatására a fekete szavazói regisztrációk száma emelkedésnek indult.

(2012.02.28.)

További részek :

1. A mai fekete identitás az USA-ban
2. Az amerikai fekete politikai kultúra
3. Pillanatkép a mai amerikai fekete társadalomról
4. Harc a a fekete szavazókért: Politikai kommunikáció és kampánystratégiák szövetségi és állami választásokon az USA-ban
5. Az egyház, mint az amerikai fekete közösség méhe
6. Harmadik pártiság = fekete párt?
7. A Jim Crow rendszer kialakulása Délen

9. Henry Truman elnökségétől a *Voting Rights Act* törvénybe iktatásáig
10. Az 1960-as amerikai elnökválasztási kampány és az Afrika-kérdés
11. A *Voting Rights Act* megszületésétől a Ronald Reagan-i neokonzervatív fordulatig
12. Jesse Jackson Szivárvány Koalíciójától Barack Obama elnökválasztási kampányáig
13. Jesse Jackson 1984-es elnökválasztási kampánya
14. George W. Bush, az « együttérző konzervatív », a republikánusok és a fekete közösség
15. Barack Husszein Obama 2008-as elnökválasztási kampánya
16. Hillary Rodham Clinton 2008-as elnökválasztási kampánya
17. *Affirmative Action*: A pozitív diszkrimináció elmélete és gyakorlata az USA-ban

[1] Kinder R. Donald-Lynn M. Sanders: *Divided by Color. Racial Politics and Democratic Ideals*. The University of Chicago Press. Chicago & London, 1996, p. 65.

[2] *Op. cit.*, p. 72.

[3] *Op. cit.*, p. 212.

[4] Address at the Dedication the New Chemistry Building, Howard University, Washington, D. C. 1936 October 26, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=15208> (Letöltés : 2009. dec. 2.)

[5] Kinder R. Donald-Lynn M. Sanders, *op. cit.*, p. 213.

[6] Executive Order 8802, Franklin D. Roosevelt, June 25, 1941
<http://www.teachingamericanhistory.org/library/index.asp?document=547> Letöltés: 2009 dec. 8.)

[7] *Smith kontra Allwright* 1944:
<http://supreme.justia.com/us/321/649/>
(Letöltés : 2009. dec. 10.)

Képek forrása :

Címloldal - <http://preaprez.wordpress.com/>

5. old. - <http://www.islandmix.com>

Schlenker Ádám

- az ELTE Társadalomtudományi Karán tanult politológia és kulturális antropológia szakon, szakdolgozatát az amerikai fekete politikai kultúráról és a mai férfi testképről írta.

- kutatási területei az európai összehasonlító politika, az USA kül- és belpolitikája, a közpolitika és az esélyegyenlőség.

Schlenker.Adam(kukac)gmail(pont)com

Europa Varietas Intézet

1135 Budapest, Szent László út 15. 5. em. 8.
<http://www.europavarietas.org>
info(kukac)europavarietas(pont)org

© Schlenker Ádám
© 2011-2012 Europa Varietas Alapítvány